

Žalgirio mūšis (1)

ŽALGIRIO MŪŠIS - TAUTŲ MŪŠIS

Kas yra lankęsis Leipcege, turėjo progos pamatyti jo apylinkėje pastatytą didingą paminklą, kuriam duotas tautų mūšio paminklo vardas. Jis pastatytas paminėti didžiajam mūšiui 1813 m., kur susijungusios kelios galybės sumušė didžiąją Napoleono armiją ir padarė galą revoliucinės Prancūzijos dominavimui Europoj. Mūšis įėjo į istoriją tautų mūšio vardu.

Toks pavadinimas tinka ir Žalgirio mūšiui, kurio 550 metų sukaktuves šie-

pietų Rusijos perkeldino į Lietuvą.

Tad margas, daugiau slaviškų tautų konglomeratas kovėsi lietuvių ir lenkų eilėse Žalgirio vietovėj. Tai nebuvo atsitiktinis, tik Žalgirio atvejui sutelktas sambūris. Iš tikrųjų jis buvo ilgo istorinio proceso išdava. Ne kas kitas, kaip Lietuvos D. K-tija, plėsdamosi į rytus ir pietus, subūrė padrikusias rytų slavų gimines į vieną politinį organizmą. Lietuviai, vadovaujami prašmatnios Gedimi-

nių eilė bandysiu patiekti pirmiausia vokiečių įsikūrimą lietuvių ir lenkų kaimynystėje. Tam reikalui pravers bendrais bruožais išdestyti vokiečių plitimą į rytus ir ryšium su tuo Vokiečių Ordino įsikūrimą prūsų ir lenkų žemėse. Trumpas apibūdinimas Ordino santykių su Lenkija ir jų kovos dėl Pamarėlio ir kitų žemių, turės parodyti, kaip Vokiečių Ordinas artino Lietuvą ir Lenkiją ir vedė prie Kriavo unijos. Lietuvos ir Ordino ilgametės rungtynės iki Žalgirio mūšio bus svarbi dėstymo tema. Čia ypač teks paryškinti žemaičių padėtį ir vaidmenį tose rungtynėse. Artėjant prie Žalgirio mūšio vaizdavimo, teks panagrinėti Lietuvos ir Lenkijos susijungimą Kriavo aktu ir jo užuominą Lenkijos aspiracijų Ordino atžvilgiu. Aprašinėjant įvykius Žalgirio mūšio išvakarėse, dėmesio centre bus žemaičių klausimas po Salyno taikos (1398) ir jų kovos dėl laisvės. Pagrindinis dalykas visoj dėstymo eilėj bus ruošimasis karui, žygis ir ypač mūšio eiga.

Tuo tarpu kai visi aukščiau paminėti įvykiai bus labai suglaustai atpasakojami, kovos aprašymui reikės duoti daugiau analitinį pobūdį. Čia reikės paliesti kai kuriuos ginčytinus dalykus ir nurodyti, kaip jie istorinėje literatūroje bandomi spręsti. Žinoma, laikraščio skiltyse negali būti gilesnio mokslisko nagrinėjimo. Negalima eiti iki dalyko pagrindų, kaip daroma moksliskose monografijs. Bet ribotas kai kurių šaltinių svarstymas, jų konfrontavimas bus kiek galimas. Šiuo atveju man rūpės pirmiausia iškelti Vytauto ir jo vadovautų lietuvių vaidmenį toj didžiojoje dramoj.

Aprašinėjant įvykius po mūšio, reikės ypač aiškinti, kaip prieita prie Torno taikos, ir kodėl ji neatitiko didingos pergalės. Visų rašinių baigiamoji tema bus Žalgirio mūšio padariniai rytų centro Europai, ypač Lietuvai.

naičių giminės, po totorių antplūdžio organizavo nuolotus plačiosios Rusijos plotus ir kūrė didelę imperiją. Lietuvių imperija, didingas Gediminaičių kūrinys, buvo būtina sąlyga Žalgirio laimėjimui. Lietuvos unija su Lenkija žymiai padidino slaviškąjį bloką ir tuo sustiprino galimybes Žalgirio pergalei.

Tad Žalgirio mūšis, didžiausias XV a. ir skardžiausias nuskambėjęs visoj Europoj, buvo ilgo istorinio proceso išdava. Įvykęs toj Europos daly, kur kirtosi Vakarų ir Rytų pasauliai, jis sustabdė vakarų, geriau pasakius, vokiečių plitimą į rytus ir davė progos pradėti pirmą slaviškąjį bloką ir tuo sustiprino galimybes Žalgirio pergalei.

Turint galvoj Žalgirio mūšio reikšmingas išdavas ir prie jo vedusią ilgą ir sudėtingą raidą, tenka išdestyti tolimesnes ir artimesnes jo aplinkybes. Ypatingo dėmesio vertos šiuo atveju trys tautos, būtent, vokiečių, lenkų ir lietuvių jų tarpusavyje santykiuose. Reikia išdestyti, kokios istorinės sąlygos jas suvedė, darė tarpusavyje rungtynes neišvengiamas ir prie Žalgirio privėdė.

Tuo būdu, paskirų straip-

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti

J. Jakštas

KAIP BUVO ATSTOVAUJAMA LIETUVA

CHICAGOS PARODOJE

Dar visiškai nesenai, Chicagoje, abipus didžiosios State gatvės, buvo iškeltos daugelio Amerikos, Europos, Azijos ir Afrikos valstybių vėliavos. Buvo iškelta ir mūsų trispalvė. Toks pat vaizdas buvo matomas ir kitose miesto centro vietose. Vėliavos, vėliavos... Ir vis kartu mūsų vėliava. Vėliavos buvo iškeltos tarptautinės prekybos ir pramonės parodos proga. Paroda jau pasibaigė ir vėliavos nuleistos.

Šiometinė paroda buvo gausiai lankoma. Didelį dėmesį parodai skyrė ir vietinė spauda, radijo ir televizija. Ši prekybos ir pramonės paroda jau įsipilietino. Ją nutarta rengti kiekvienais metais. Rengimui ir tvarkymui įsteigta speciali institucija. 1961 metais paroda bus rengiama naujame, paežerėje pastatyame, moderniškame pastate.

Parodoje teko lankytis porą kartų. Tačiau milžiniška apimtis neleido viską atidžiau peržvelgti. Tik Lietuvos paviljonų ilgiau pasižiūgta.

Lietuviškasis paviljonas, išimtinai teise, buvo valstybiniam paviljonams skirtoje vietoje. Kvietimas jį įrengti gautas per Chicagoje esantį Lietuvos konsulatą. Malonu pastebėti, kad ir gauti diplomai už išstatytus aukštos meninės vertės vitražinius darbus yra adre-

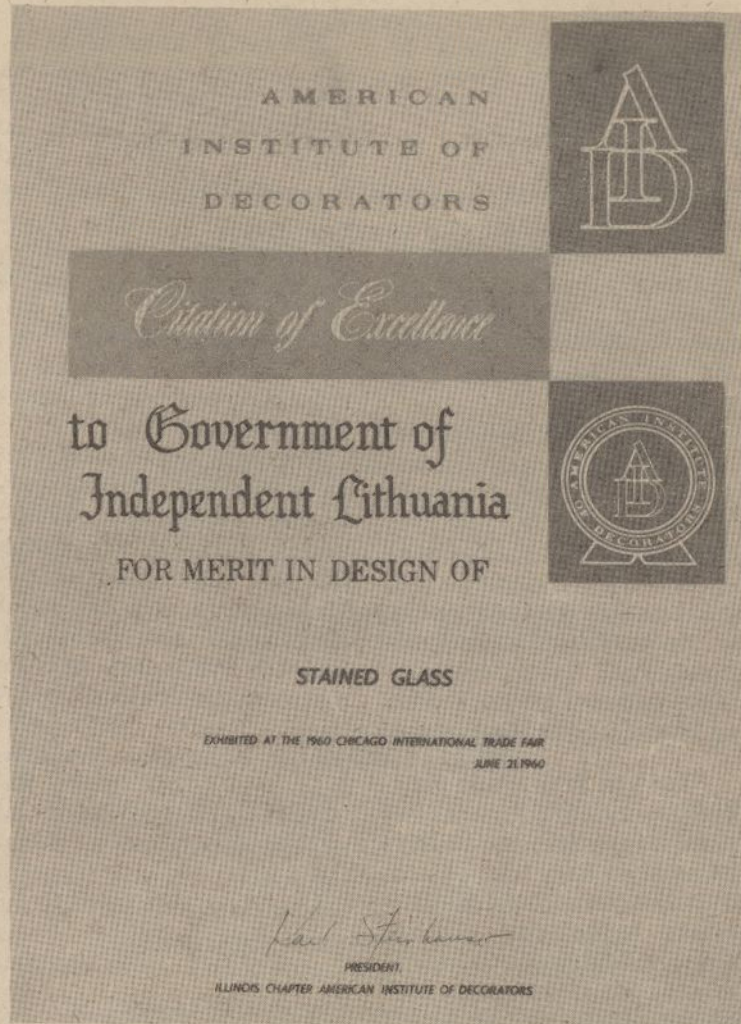
suoti Nepriklausomos Lietuvos vyriausybei ir įteikti tiesioginiai Lietuvos konsului Dr. Petriui Daužvardžiui.

Kaip žinoma, mūsų paviljoną organizavo Lietuvių Bendruomenės Chicago apygardos valdyba. Paviljonui įrengti buvo pakviestas dail. A. Valeška. Rašančiojo nuomone mūsų paviljonas buvo pavyzdingas. Panašus paviljonas turėtų būti įrengtas ir sekančiose parodose. Žinia, eksponatai galėtų būti ir kitų autorių ir net kitokio pobūdžio. Kodėl gi ne? Tačiau ir ateityje, besirūpinant įrengimu, būtina prisiminti šiometiniame paviljone vyravusią elegantišką saiką ir skonį.

VIRŠUJE: Bendras lietuviškasis paviljono vaizdas. Nuotrauka daryta parodos atidarymo dieną. Kairėje esantis dail. A. Korskaitės keramikos kūrinys vėliau buvo pakeistas tos pačios dailininkės dideliu kūriniu "Žvejai".

Be šių leidinių dar buvo dalinami konsulo Dr. P. Daužvardžio parūpinti "Congressional records", liečianti Lietuvos okupaciją ir Diplomatinijos šefo St. Lozoračio paruoštas "The Soviet Aggression Against Lithuania" leidinys.

Lietuvos vardą galima buvo užtikti ir kitose parodose vietose. Prekybininkas Metrikas turėjo maisto ga-

Amerikos Dekoratorių Instituto skirtas diplomai už vitražinius darbus, išstatytus Chicagoje įvykusios tarptautinės prekybos ir pramonės parodos lietuviškame paviljone.

Šiometiniai mūsų paviljono organizatoriai ir įgyvendintojai gali pagrįstai didžiulius. Gauti diplomai daug daugiau pasako, kaip vieno kito mūšio, nežinia kokiais sumetimais, reikiama nuomonė. Kad ir juokai, bet sakoma, kad Dievas dėl blogo skonio į dangų neįleidžia. Jei taip, tai Lietuvių Bendruomenės Chicago apygardos valdyba, dail. A. Valeška, jo studijos bendradarbiai ir kiti talkininkai už skoningai įrengtą LIEUTUVOS paviljoną, regis, kad tikrai turėtų pelnyti dangaus karalystę.

Reikia dar pridurti, kad parodos metu išdalinta apie 15,000 leidinio "Lithuania". Kartu buvo dalinama ir dail. A. Valeškos lėšomis išleistas ir jo pačio redaguotas katalogas. Jame nušviesta visa mūsų meno raida.

minių kioską. Jame buvo ir gerai žinomo Andriulio suvėdintojai gali pagrįstai didžiulius. Gauti diplomai daug daugiau pasako, kaip vieno kito mūšio, nežinia kokiais sumetimais, reikiama nuomonė. Kad ir juokai, bet sakoma, kad Dievas dėl blogo skonio į dangų neįleidžia. Jei taip, tai Lietuvių Bendruomenės Chicago apygardos valdyba, dail. A. Valeška, jo studijos bendradarbiai ir kiti talkininkai už skoningai įrengtą LIEUTUVOS paviljoną, regis, kad tikrai turėtų pelnyti dangaus karalystę.

Apie lietuvių vienokių ir kitokių žinių galima buvo rast gausiuose Lenkijos paviljone sukratuose leidiniuose. Vienas lenkų kalba leidinys, skirtas Žalgirio mūšio paminėjimui, sako, kad 1410 m. kryžiuočiai buvo sumušti jungtinės lenkų, "litewsko-ruskim", čekų,

(Nukelta 16 psl.)

KERELIS BROS.

CONSTRUCTION CO.

STATOME ĮVAIRIUS REZIDENCINIUS, MEDICINOS IR PREKYBOS TIKSLAMS SKIRTUS PASTATUS.

ARCHITEKTAS ATLIEKA PLANAVIMĄ PAGAL JŲSŲ PAGEIDAVIMĄ.

REpublic 7-8949

6350 S. ALBANY AVE. CHICAGO, ILL.

Dail. Juozo Baldo iš vario skardos sukurtas "Sekretorius". Šiuo kūriniu labai domėjosi parodos lankytojai ir keli Chicago meno kolekcionieriai. Kaina 900 dolerių.

